

Nyanlända elever och lek

Podcasten finns att lyssna på här:

<https://soundcloud.com/skolverket/nyanlanda-elever-och-lek>

Caroline: ...och då började barnen leka, ”ja, moped” och så fick de massor av olika begrepp för fordon med olika fordon som finns på en verkstad. Och vad gör man på en verkstad, hur ska det gå till? Hur ska vi leka verkstad?

Berättarröst: Det här är Caroline Böttrius, utvecklingsledare i Norrköpings kommun. I den här podden från Skolverket kommer Caroline tillsammans med Maria Björkroth att samtala om fritidshem och om lekens betydelse för språkutveckling hos nyanlända. Podden är en del av webbkursen Fritidshemmets uppdrag.

(Intromusik spelas)

Caroline: Hej, jag heter Caroline.

Mia: Hej, jag heter Mia.

Caroline: Många barn i Sverige går på fritidshemmet och även våra flerspråkiga nyanlända barn. Och hur vi kan tänka kring hur viktigt fritidshemmet är och vad de faktiskt kan erbjuda för verksamhet för våra nyanlända barn. Och att ta med sig att det är viktigt att tänka kring språket tar lång tid att lära sig. Ett till två år vad det gäller vardagsspråk och lite olika forskare säger fem till åtta år och det tycker jag är viktigt att ha med sig. Här behöver vi lyfta in skillnaden i vardagsspråk och skolspråk och det är ganska stor skillnad.

Mia: Det kan jag koppla mycket till leken också, på fritidshemmet.

Caroline: Och vi ska ju prata lite kring leken Mia. Hur vi ser att leken ger möjlighet till alla barn, men den ger väldigt goda möjligheter att få använda språket i många olika sammanhang vad det gäller nyanlända.

(pausmusik spelas)

Caroline: Hur stimulerar man till lek och hur väcker man nyfikenhet? Hur har man organiserat att det är möjligt att leka? Och då framför allt för nyanlända. Vad finns det för förutsättningar för att det ska bli en bra miljö?

Mia: Ja, då förstår jag vad du tänker på. För då kopplar jag direkt till att det måste finnas en ostörd miljö. För att det är extra krävande för de elever som är nyanlända. Vi har valt att dela av stora rum med skärmar eller med tyger som vi sätter upp med klämmor, där barnen får lek-ro. Där är även läraren i fritidshemmet väldigt viktig, att finnas med som stöttning.

Caroline: Och sen att vara närvarande blir ett väldigt bra tillfälle för läraren på fritidshemmet att följa nyanlända barns språkutveckling och se, ”ja, men här behöver jag

stötta lite extra. Här behöver jag tänja lite på språket och vara där”. För är vi inte med barnen då blir det svårt att veta var de befinner sig och veta hur vi ska stötta.

(pausmusik spelas)

Caroline: Ska vi gå in och prata lite mer om, ja, men kan vi tänka kring före leken? Om vi ska tänka explicit stöttning, det handlar ju om att vara väldigt tydligt och förtydliga och förstärka och se barnet i olika situationer. Jag vet att du har jobbat mycket med sjukhuslek kring det här.

Mia: Ja, det är en sak som vi har jobbat kring. Men jag tänker just det här före leken, det är också olika... man kan ha olika arbetssätt. Vi har jobbat med leklådor. Att man inte har bundit upp rummet till en speciell lek utan materialet finns i leklådor. Och då har vi diskuterat mycket hur... just för att kunna vidga språket för barnen, hur vi kan presentera det här materialet. Så vi började också för ganska många år sedan och först tog ut... Vi kanske presenterade en leklåda i taget och vad de olika sakerna heter. Som till exempel om vi säger i sjukhus, då kan det vara att vi presenterar, ”här har vi stetoskop, här har vi en spruta”. Då kommer man ifrån det här vardagsrelaterade språket till skolspråket i ett naturligt sammanhang som barnen är intresserade utav. För leken... det spelar ingen roll vilket land man kommer ifrån, det är något som vi ser att alla barn älskar. Så vi började med det, men sen så märkte vi att det inte räcker att bara få se sakerna. Utan vi kanske också måste presentera de här sakerna på något sätt. Då gjorde vi så att vi klädde ut oss och gjorde som en liten teater, vi vuxna och berättade att ”så här kan man leka med de här sakerna”. Då kommer vi också in på att det finns olika yrken som jobbar på sjukhus till exempel här, med sjukhuslådan. Det är just det här att kunna bjuda på sig själv som personal, att barnen ser att, ”åh, så här kan man göra”. Att man ser att det inspirerar. Och i början kanske de gör precis som vi gjorde teatern, men sen kan man se vad de har för erfarenhet som speglar sig i leken också, att de har olika erfarenhet. Lära varandra.

Caroline: Ja och det tänker jag att du kommer tillbaka... Vi har pratat om att ha språkliga modeller hela tiden. Det här blir att barnen kan vara språkliga modeller för varandra. Att har man olika erfarenhet... Det kan ju faktiskt vara så att man inte har varit på sjukhus, så att vi kommer bort ifrån det där att, ”ja, men hur gör man i ditt land?” I stället för att ställa, ”men har du varit på sjukhus någon gång?” Ställa de här öppna frågorna som gör att man får tänka, det spelar ingen roll vilket land man kommer ifrån utan det är din erfarenhet.

(pausmusik spelas)

Caroline: Hur kan vi tänka kring regellekar? At regellekar kan vara ganska svåra.

Mia: Ja, regelleken är mer... den kräver inte kommunikation som du sa, men det kräver en språkförståelse. För det är mycket instruktioner i en regellek. Och det har vi också funderat kring. Jag har jobbat mycket med att man modellerar, man visar, man gör en provomgång. Och det är också mycket att barnet ska känna trygghet, att de vet hur leken fungerar när man ska leka på riktigt. För det kan vara prestation och man är rädd att göra fel och man kanske inte har språkförståelsen fullt ut. Sen något som vi har pratat om att utveckla det är

att ha bilder som stöd i regel... om man säger, en instruerande text. ”Först gör vi så här, sedan händer det här i leken och sist, så här ska leken sluta”. Sen tänker jag även med regelleken där, när man tänker att lära sig ett nytt språk och få nya ord, nya begrepp. Det kan vi styra som pedagoger, att vi kan... Så vi har gjort en lek tidigare som heter fruktsallad. Att två barn får samma frukt. Alla barn kan inte frukternas namn på svenska, det kan vi prata om när vi har fruktstund och sitter och äter tillsammans. Men den har varit väldigt populär. Då har två barn samma frukt och sen när man säger den frukten ska de byta plats med varandra. Då får man röra på sig också, det har barn i den här åldern stort behov utav. Och sen ”fruktsallad” så ska alla byta plats. Just regelleken är väldigt bra till att börja med tänker jag för nyanlända och inte så svår. Den kräver inte kommunikation på samma sätt.

Caroline: Och där tror jag det är viktigt också att tänka också som pedagog att backa lite, sitta lite lugnt i båten och att göra samma lek flera gånger. Så att man kommer in i det här, för det tar ett tag innan man förstår poängen i regellek ibland, eller hur?

(pausmusik spelas)

Caroline: Vi har pratat lite om vad vi gör under leken, att det är viktigt att vara där och stötta och så. Men jag tänker du har erfarenhet också... hur tänker du kring efter leken? När vi har lekt, vad är viktigt att tänka på då? Kanske få med tidsord som först, vad gjorde vi först, sedan, därefter och att utvärdera. Och det kan ju verkligen ge inspiration till lekar vid andra tillfällen.

Mia: Ja, men just som du sa är tidsorden där, att vi har försökt använda dem. Först, sedan och sist eller till slut.

Caroline: Jag har en annan otroligt fin leksituation också. Ibland känner du igen Mia att leken kan stanna av lite, det liksom känns som att den dör lite. Den behöver energi, den behöver få lite näring i leken. Och då var det en pedagog som berättade att det var ganska många barn som lekte och då stannade leken lite och då tog hon upp och låtsades ringa i en telefon och sa, ”ja, nu är mopeden klar här på verkstaden...” och då började barnen leka, ”ja, moped...” och så fick de massor av olika begrepp för fordon. Olika fordon som finns på en verkstad och vad gör man på en verkstad? Hur ska det gå till? Hur ska vi leka verkstad. Och det här blir ett jättebra tillfället att använda språket, att våga använda språket, leka med språket. Men då krävs det att man är där som vuxen.

Mia: Ja, men det du säger, det är ju väldigt viktigt. Och då tänker jag det här med en gemensam grund också. Att man får gå en gemensam fortbildning så att man pratar samma språk. För det här så här med lek, det kan skilja väldigt mycket. Så det är viktigt att vi pratar med varandra i arbetslaget, vad vi har för erfarenhet och kunskaper kring det här. Och just det här... Ibland kan det vara personal som är rädd för att man ska gå in och störa leken. Och det är klart det är ju en fingertoppskänsla.

Caroline: Ja och Mia, om vi ska börja runda av lite vårt samtal. Det har varit otroligt roligt att prata med dig, du har sådan erfarenhet och både du och jag brinner ju verkligen för leken. Lek är verkligen livsnödvändigt för alla barn men det är så viktigt för våra nyanlända

barn. Där de får känna trygghet, de får bli sedda och de får lära. Vi pratade om lärande lek, att lek är ett otroligt bra redskap för att lära. Mia, tack, det var jättegivande att prata med dig och jag hoppas att de som lyssnar nu verkligen tänker på hur viktiga de är på fritidshemmet vad det gäller nyanlända.

(outromusik spelas)

Det här var en podcast från Skolverket.